

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Gymnázium Josefa Ressela, Chrudim, Olbrachtova 291
Název a číslo OP	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, CZ. 1.5, Název projektu: Inovace ve vzdělávání na Gymnáziu Chrudim, reg.č.:CZ.1.07/1.5.00/34.0249
Název šablony klíčové aktivity	III/2 Zvyšování kvality výuky prostřednictvím ICT
Tematická oblast (předmět)	MATEMATIKA
Název sady vzdělávacích materiálů	GEOMETRIE
Jméno tvůrce vzdělávací sady	RNDr. Vlasta Chytrá
Číslo sady	III/2-8-2-5
Anotace	Tělesa I Samostatná práce, domácí cvičení
Ověřeno ve výuce: ročník, třída, dne, předmět	4. ročník vyššího gymnázia, 4.A,B, 8.E, 14.11.2013, Matematický seminář

TĚLESA I - mnohostěny

Zadání - samostatná práce

- 1) **Zakreslete** 3 sítě krychle.
- 2) **Vyjádřete** tělesovou úhlopříčku u v tělese:
  - a) krychli s hranou a ,
  - b) v pravidelném čtyřbokém hranolu s rozměry $a, v = 0,5a$.
- 3) Trojboký hranol má podstavu trojúhelník o rozměrech $b = 15\text{ cm}$, $c = 7\text{ cm}$, $\alpha = 60^\circ$. Výška tělesa je $v = a$.
Vypočítejte objem a povrch hranolu.
- 4) Pravidelný čtyřboký jehlan $ABCDV$ má výšku $v = 15\text{ cm}$ a obsah $\triangle ACV$ je $S = 90\text{ cm}^2$.
Vypočítejte objem jehlanu.
- 5) V bazénu je napuštěno 810 hl vody. Rozměry dna a hloubka bazénu jsou v poměru $a : b : v = 6 : 4 : 1$.
Určete rozměry bazénu a **vypočítejte**, kolik m^2 dlaždic je třeba na obložení stěn a dna.

Zadání - domácí cvičení

- 6) Do krychle o hraně délky 6 dm je vepsán pravidelný osmistěn tak, že jeho vrcholy leží ve středech stěn krychle.
Vypočítejte objem a povrch osmistěnu.
- 7) Pravidelný šestiboký jehlan má podstavu vepsanou do kruhu s průměrem 18 cm a odchylku boční hrany od roviny podstavy $\varphi = 60^\circ$.
Vypočítejte jeho objem a povrch.
- 8) **Vypočítejte** objem hranolu, jehož podstavou je kosočtverec s úhlopříčkami délky 5 cm a 8 cm a jehož výška je rovna dvojnásobku velikosti podstavné hrany.
- 9) Do pravidelného čtyřbokého jehlanu je vepsán pravidelný čtyřboký hranol tak, že podstava leží v podstavě, zbývající vrcholy leží ve středu bočních hran. V jakém poměru jsou objemy těles?

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

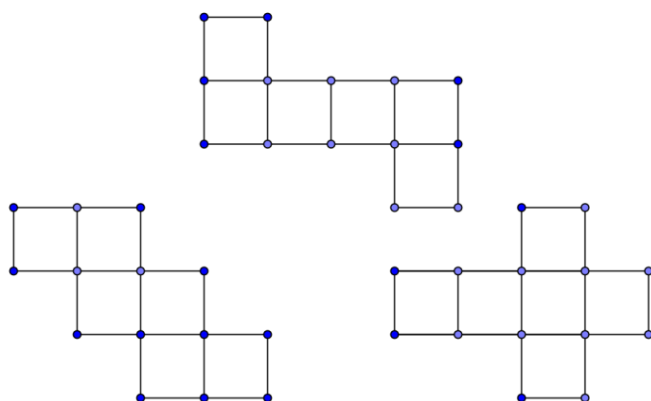
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Výsledky a řešení

1)

2) a) $u = \sqrt{3}a$

b) $u^2 = (a \cdot \sqrt{2})^2 + \left(\frac{1}{2}a\right)^2 = 2a^2 + \frac{1}{4}a^2 = \frac{9}{4}a^2$

$$u = \frac{3}{2}a$$

3) $S_{\Delta} = \frac{1}{2}bc \sin \alpha$ $S_{\Delta} = \frac{1}{2} \cdot 15 \cdot 7 \cdot \sin 60^\circ = \frac{105\sqrt{3}}{4} \text{ (cm}^2\text{)}$

$$a^2 = b^2 + c^2 - 2bc \cos \alpha \quad \text{kosinová věta}$$

$$a^2 = 15^2 + 7^2 - 2 \cdot 15 \cdot 7 \cdot \cos 60^\circ = 225 + 49 - 105 = 169$$

$$v = a = 13 \text{ cm}$$

$$V = S_p \cdot v \quad V = \frac{105\sqrt{3}}{4} \cdot 13 = 591,1 (\text{cm}^3)$$

$$S = 2S_p + S_{pl} \quad S = 2 \cdot \frac{105\sqrt{3}}{4} + (15 + 7 + 13) \cdot 13 = 545,9 (\text{cm}^2)$$

$$4) \quad S_{\Delta} = \frac{1}{2}uv \quad \Rightarrow u = \frac{2 \cdot S_{\Delta}}{v} = \frac{180}{15} = 12 (\text{cm})$$

$$u = \sqrt{2}a \Rightarrow a = \frac{12}{\sqrt{2}} = 6\sqrt{2} (\text{cm})$$

$$V = \frac{1}{3}S_p \cdot v \quad V = \frac{1}{3}(6\sqrt{2})^2 \cdot 15 = 288 (\text{cm}^3)$$

$$5) \quad 810 \text{ hl} = 81 \text{ m}^3 \quad a:b:v = 6:4:1 \Rightarrow a = 6x \wedge b = 4x \wedge v = x, x > 0$$

$$V = abv \quad V = 6x \cdot 4x \cdot x$$

$$81 = 24x^3 \Rightarrow x = \sqrt[3]{\frac{27}{8}} = \frac{3}{2}$$

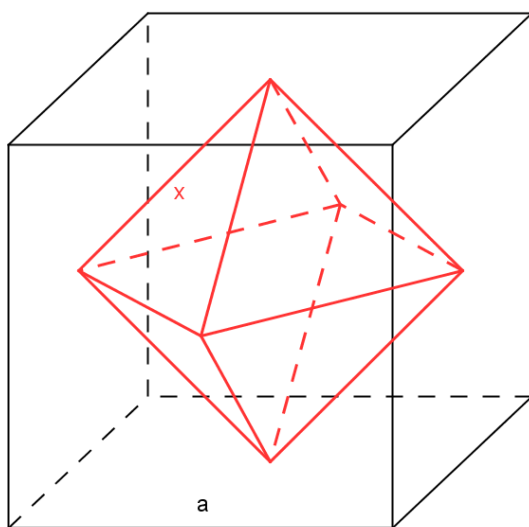
Rozměry bazénu jsou:

$$a = 6x = 9 \text{ m} \wedge b = 4x = 6 \text{ m} \wedge v = x = 1,5 \text{ m}$$

$$S = S_p + S_{pl} = ab + 2(a+b)v \quad S = 9 \cdot 6 + 2 \cdot 15 \cdot 1,5 = 99 (\text{m}^2)$$

Výsledky a řešení DÚ

6)

$$x = \sqrt{2} \frac{a}{2} \Rightarrow x = 3\sqrt{2} \text{ (dm)}$$

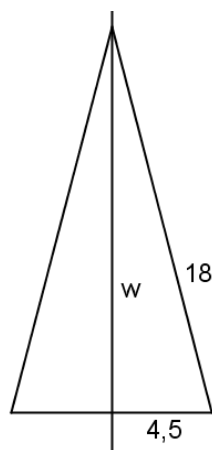
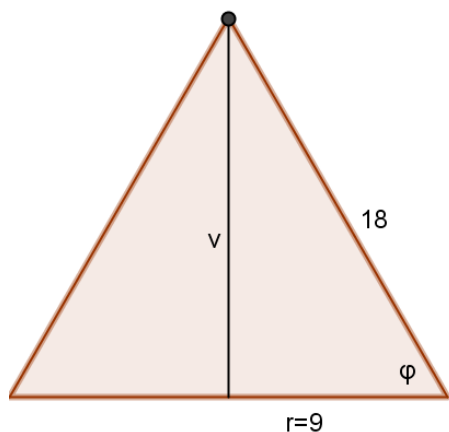
$$V = 2 \cdot \frac{1}{3} x^2 \cdot \frac{a}{2}$$

$$V = 2 \cdot \frac{1}{3} (3\sqrt{2})^2 \cdot \frac{6}{2} = 36 \text{ (dm}^3\text{)}$$

$$S = 8 \cdot S_{\Delta} = 8 \cdot \left(\frac{1}{2} x^2 \frac{\sqrt{3}}{2} \right)$$

$$S = 8 \cdot \frac{1}{2} (3\sqrt{2})^2 \cdot \frac{\sqrt{3}}{2} = 36\sqrt{3} \text{ (dm}^2\text{)}$$

7)

$$a = r = 9 \Rightarrow v = 9\sqrt{3} \text{ (cm)}$$

$$V = \frac{1}{3} S_p \cdot v$$

$$S_p = 6 \cdot \left(\frac{1}{2} a^2 \frac{\sqrt{3}}{2} \right)$$

$$V = \frac{1}{3} \cdot \left(3 \cdot 9^2 \cdot \frac{\sqrt{3}}{2} \right) \cdot 9\sqrt{3} = \frac{2187}{2} = 1093,5 \text{ (cm}^3\text{)}$$

$$w = \frac{9\sqrt{15}}{2} \text{ (cm)}$$

$$S_{pl} = 6 \cdot \left(\frac{1}{2} a w \right)$$

$$S = S_p + S_{pl}$$

$$S = \frac{243}{2} (\sqrt{3} + \sqrt{15}) = 681 \text{ (cm}^2\text{)}$$

$$8) \quad S_P = \frac{1}{2}ef \quad v = 2a = \sqrt{\frac{e^2}{4} + \frac{f^2}{4}} \quad v = \sqrt{89}$$

$$V = S_P \cdot v \quad V = 20 \cdot \sqrt{89} = 188,7 \text{ (cm}^3\text{)}$$

9) Rozměry jehlanu : a, v

Rozměry hranolu : $\frac{a}{2}, \frac{v}{2}$

$$V_J : V_H = \frac{1}{3}a^2v : \left(\frac{a}{2}\right)^2 \frac{v}{2} = \frac{1}{3} : \frac{1}{8} = 8 : 3$$

Zadání - samostatná práce a DÚ (pro tisk)

- 1) **Zakreslete** 3 sítě krychle.
- 2) **Vyjádřete** tělesovou úhlopříčku u v tělese:
  - a) krychli s hranou a ,
  - b) v pravidelném čtyřbokém hranolu s rozměry $a, v = 0,5a$.
- 3) Trojboký hranol má podstavu trojúhelník o rozměrech $b = 15\text{ cm}$, $c = 7\text{ cm}$, $\alpha = 60^\circ$. Výška tělesa je $v = a$.
Vypočítejte objem a povrch hranolu.
- 4) Pravidelný čtyřboký jehlan $ABCDV$ má výšku $v = 15\text{ cm}$ a obsah $\triangle ACV$ je $S = 90\text{ cm}^2$.
Vypočítejte objem jehlanu.
- 5) V bazénu je napuštěno 810 hl vody. Rozměry dna a hloubka bazénu jsou v poměru $a : b : v = 6 : 4 : 1$.
Určete rozměry bazénu a **vypočítejte**, kolik m^2 dlaždic je třeba na obložení stěn a dna.

DÚ

- 6) Do krychle o hraně délky 6 dm je vepsán pravidelný osmistěn tak, že jeho vrcholy leží ve středech stěn krychle.
Vypočítejte objem a povrch osmistěnu.
- 7) Pravidelný šestiboký jehlan má podstavu vepsanou do kruhu s průměrem 18 cm a odchylku boční hrany od roviny podstavy $\varphi = 60^\circ$.
Vypočítejte jeho objem a povrch.
- 8) **Vypočítejte** objem hranolu, jehož podstavou je kosočtverec s úhlopříčkami délky 5 cm a 8 cm a jehož výška je rovna dvojnásobku velikosti podstavné hrany.
- 9) Do pravidelného čtyřbokého jehlanu je vepsán pravidelný čtyřboký hranol tak, že podstava leží v podstavě, zbývající vrcholy leží ve středu bočních hran. V jakém poměru jsou objemy těles?

- Použité nákresy jsou vlastní - sestrojené v programu GeoGebra.
- ODVÁRKO, Oldřich. *Matematika pro gymnázia: Stereometrie*, upravené vyd. Praha: Prometheus, 2003. Učebnice pro střední školy (Prometheus). ISBN 80-7196-164-7.
- KUBÁT, Josef, Dag HRUBÝ a Josef PILGR. *Sbírka úloh z matematiky pro střední školy: maturitní minimum*. 1. vyd. Praha: Prometheus, 2003. Učebnice pro střední školy (Prometheus). ISBN 80-7196-030-6.
- PETÁKOVÁ, Jindra. *Matematika: příprava k maturitě a k přijímacím zkouškám na vysoké školy*. 1. vyd. Praha: Prometheus, 2000. Učebnice pro střední školy (Prometheus). ISBN 80-7196-099-3.

